

**ΟΔΗΓΟΣ
ΠΡΟΣΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ
ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

1. Τι είναι ο προσωποκεντρικός σχεδιασμός

Ο προσωποκεντρικός σχεδιασμός (person-centred planning) είναι μια προσέγγιση που θέτει το παιδί στο κέντρο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σχετικά με τη μάθηση, την υποστήριξη και την καθημερινή ζωή του.

Στόχος του είναι να αναδείξει τις **δυνατότητες**, τις **διαφορές**, τις **ανάγκες** και τις **προτιμήσεις** του παιδιού, αντί να εστιάζει αποκλειστικά σε ελλείμματα ή δυσκολίες.

Στη συμπεριληπτική εκπαίδευση, ο προσωποκεντρικός σχεδιασμός χρησιμοποιείται για να εξασφαλίσει ότι το κάθε παιδί:

- έχει φωνή στις αποφάσεις που το αφορούν,
- συμμετέχει ενεργά στη μάθηση και τις δραστηριότητες της τάξης,
- λαμβάνει υποστήριξη προσαρμοσμένη στις δικές του ανάγκες, ενδιαφέροντα και δυνατότητες.

Η εφαρμογή αυτής της προσέγγισης βοηθά τους εκπαιδευτικούς να δημιουργούν ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον, όπου οι διαφορές θεωρούνται πηγή μάθησης και δημιουργικότητας.

Ο παρόν οδηγός περιλαμβάνει παραδείγματα εργαλείων προσωποκεντρικού σχεδιασμού, όπως το *Προφίλ Μαθητή/τριας*, το εργαλείο *Μια καλή μέρα για μένα* και τη *Ταυτότητα Επικοινωνίας*.

2. Βασικές Αρχές

1. Το παιδί στο κέντρο:

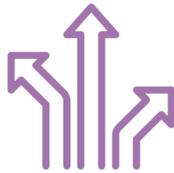
Στην προσωποκεντρική προσέγγιση, το παιδί βρίσκεται στο επίκεντρο, συμμετέχοντας ενεργά στη λήψη αποφάσεων για την εκπαίδευσή του. Αυτό γίνεται:

- με τη συμμετοχή του παιδιού σε συναντήσεις σχεδιασμού και συζητήσεις
- μέσω της παρατήρησης του παιδιού στο μαθησιακό περιβάλλον
- μέσω της συμπλήρωσης των προσωποκεντρικών εργαλείων

Για παιδιά που δεν χρησιμοποιούν προφορικό λόγο, είναι σημαντικό να παρέχονται μέσα εναλλακτικής και επαυξητικής επικοινωνίας.

δυνατότητες

διαφορές

ενδιαφέροντα

ανάγκες

2. Συνεργασία με γονείς/φροντιστές:

Η ενεργή συμμετοχή των γονέων αποτελεί θεμέλιο στον προσωποκεντρικό σχεδιασμό. Οι γονείς γνωρίζουν το παιδί τους καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο και μπορούν να προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες για τις προτιμήσεις, τα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες και τις δυνατότητές του. Η συνεργασία με τους γονείς περιλαμβάνει:

- Συνεχή επικοινωνία μεταξύ σχολείου και οικογένειας, ώστε να μοιράζονται παρατηρήσεις, επιτυχίες και προκλήσεις.

- Συναντήσεις σχεδιασμού, όπου οι γονείς συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση στόχων, στρατηγικών και εξατομικευμένων σχεδίων υποστήριξης.
- Ενδυνάμωση των γονέων, ώστε να μπορούν να υποστηρίξουν το παιδί τους και να συνεισφέρουν με πρακτικούς τρόπους στην καθημερινή του μάθηση και ανάπτυξη.

3. Πρακτική Εφαρμογή

Υπάρχουν διάφορα στάδια πρακτικής εφαρμογής της προσωποκεντρικής μεθόδου:

- **Αρχική συλλογή πληροφοριών**

Οι εκπαιδευτικοί συγκεντρώνουν πληροφορίες για το παιδί από διάφορες πηγές: παρατήρηση στην τάξη και στο παιχνίδι, συζητήσεις με γονείς, συζητήσεις με τη βοήθεια οπτικών μέσων με το παιδί, συνεργασία με ειδικούς που γνωρίζουν το παιδί (λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, ψυχολόγους).

- **Συναντήσεις σχεδιασμού**

Πραγματοποιούνται με τη συμμετοχή του παιδιού (στο μέτρο που είναι δυνατό), της οικογένειας και των επαγγελματιών. Εστιάζουν σε ερωτήσεις όπως «Τι είναι σημαντικό για εμένα;» και «Τι υποστήριξη χρειάζομαι;».

- **Προσαρμογή μαθησιακού περιβάλλοντος**

Οι δραστηριότητες και το πρόγραμμα διαμορφώνονται ώστε να αντανακλούν τις προτιμήσεις και τις ανάγκες του μαθητή. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει διαφοροποιημένα καθήκοντα, οπτικά βοηθήματα, ή επιλογές στον τρόπο συμμετοχής.

- **Σχέδιο δράσης**

Δημιουργείται ένα πρακτικό σχέδιο που συνοψίζει τα δυνατά σημεία του παιδιού, τι είναι σημαντικό για εκείνο και πώς θα υποστηριχθεί στην τάξη. Το σχέδιο είναι ζωντανό έγγραφο που επανεξετάζεται τακτικά.

- **Αξιολόγηση και ανατροφοδότηση**

Ο εκπαιδευτικός και η ομάδα αναθεωρούν τακτικά το σχέδιο, αναγνωρίζουν τι λειτουργεί και τι χρειάζεται βελτίωση, πάντα με βάση τη φωνή του παιδιού και της οικογένειας.

4. Βιβλιογραφικές Αναφορές

Βιβλία

- O'Brien, J., & O'Brien, C. L. (2002). Person-Centred Planning: A Sourcebook of Tools and Techniques. London: Cambridge Training.
- Sanderson, H. (2000). Promoting Person-Centred Planning: A Practical Guide. London: David Fulton Publishers.

Ιστοσελίδες

- Helen Sanderson Associates – Εργαλεία Προσωποκεντρικής Σκέψης: <https://www.helensandersonassociates.com/person-centered-thinking-tools/>
- Inclusive Solutions – MAPS και PATH: <https://inclusive-solutions.com/person-centred-planning/path/>
- NDTi – Εργαλεία Προσωποκεντρικού Σχεδιασμού: <https://www.ndti.org.uk/resources/preparing-for-adulthood-all-tools-resources/pfa-person-centred-planning-tools>
- Kirklees Local Offer – Person-Centred Planning Tools: <https://www.kirkleeslocaloffer.org.uk/sendco-professional-information-and-resources-page/tools-resources-and-training/person-centred-planning-tools/>

5. Παράρτημα

Φύλλο Παρατήρησης**Όνομα:****Ημ/νία Γέννησης:****Ηλικία:**

- Συμπεριλάβετε παραδείγματα και παρατηρήσεις από διαφορετικά περιβάλλοντα (π.χ. σπίτι/σχολείο, παιχνίδι/μάθημα, 1:1/μικρή ομάδα/μετωπική διδασκαλία σε όλη την τάξη)
- Το εργαλείο αυτό δεν αποτελεί επίσημη μορφή αξιολόγησης ή διάγνωσης αναγκών, αλλά έχει σχεδιαστεί για να υποβοηθήσει τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό.

Ενδιαφέροντα και Χαρακτηριστικά

- Τι είναι αυτό που ενθουσιάζει το παιδί; Ποια είναι τα ειδικά του ενδιαφέροντα;
- Με τι είδους παιχνίδια του/της αρέσει να παίζει; Πώς παίζει με αυτά;
- Επαναλαμβάνει το παιχνίδι ή συγκεκριμένες συμπεριφορές;
- Υπάρχουν μοτίβα ή ακολουθίες στο παιχνίδι του/της;
- Πώς εξερευνά τον κόσμο γύρω του/της; Με ποιον τρόπο μαθαίνει καλύτερα;
- Έχει κάποιο ιδιαίτερο τρόπο για να χρησιμοποιεί αντικείμενα (π.χ. τακτοποιώντας τα, στοιχίζοντάς τα, περιστρέφοντάς τα);

Δυνατότητες**Διαφορές και Χαρακτηριστικά**

--	--

--	--

Επικοινωνία και Αλληλεπίδραση

- Πώς εκφράζει επιθυμίες (με λέξεις, νοήματα, χειρονομίες, μη λεκτική συμπεριφορά);
- Χρησιμοποιεί προφορικό λόγο (σε επίπεδο λέξης, φράσεων ή προτάσεων); Συμμετέχει σε ηχολαλία/γλωσσική επεξεργασία Gestalt;
- Ακολουθεί οδηγίες;
- Για πόσο χρόνο παραμένει συγκεντρωμένος/η σε δραστηριότητες της επιλογής του/της;
- Προτιμά αυτοκαθοδηγούμενες δραστηριότητες και παιχνίδι; Συμμετέχει σε δραστηριότητες που καθοδηγούνται από ενήλικες; Σε ατομικές/ομαδικές; Για πόσο χρονικό διάστημα;

Δυνατότητες

Διαφορές/Ανάγκες

--	--

Προσωπική , Κοινωνική και Συναισθηματική Ανάπτυξη

- Πώς σχετίζεται με οικείους ενήλικες και συνομηλίκους; Ποια είναι τα αγαπημένα/σημαντικά του/της πρόσωπα;
- Το παιχνίδι του/της είναι μοναχικό/παράλληλο/συνεργατικό;
- Αναγνωρίζει και προβλέπει οικείες ρουτίνες; Μπορεί να μεταβεί μεταξύ δραστηριοτήτων και δωματίων;
- Πώς επηρεάζεται αν υπάρχει αλλαγή στη ρουτίνα/στο περιβάλλον του/της;

- Πώς ρυθμίζεται κατά τη διάρκεια της ημέρας (συν-ρύθμιση/αυτο-ρύθμιση); Πώς διαχειρίζεται τα συναισθήματά του/της;
- Υπάρχουν συμπεριφορές που προκαλούν ανησυχία; Ποιοι είναι οι πιθανοί παράγοντες που τις πυροδοτούν;
- Δείχνει επίγνωση κινδύνου;

Δυνατότητες**Διαφορές/Ανάγκες****Αισθητηριακή επεξεργασία, Δεξιότητες Κινητικότητας και Αυτόνομης Διαβίωσης**

- Τι κινητικές δεξιότητες έχει (αδρές/λεπτές);
- Έχει διαφορές αισθητηριακής επεξεργασίας (ακοή/γεύση/όσφρηση/αφή/όραση/αιθουσαίο/ιδιοδεκτικό/ενδοδεκτικό);
- Συμμετέχει σε επαναλαμβανόμενες κινήσεις/stimming ή οποιεσδήποτε άλλες επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές;
- Μπορεί να φάει ανεξάρτητα; Καταναλώνει μια μεγάλη ποικιλία τροφών;
- Μπορεί να ολοκληρώσει ρουτίνες αυτοεξυπηρέτησης; Πόση υποστήριξη χρειάζεται;
- Μπορεί να χρησιμοποιήσει την τουαλέτα/φοράει πάνες/δείχνει επίγνωση της ουροδόχου κύστης και του εντέρου;
- Υπάρχουν ιατρικές ανάγκες; Παίρνει φάρμακα;

Δυνατότητες**Διαφορές/Ανάγκες**

Γνωσιακές Δεξιότητες και Μάθηση <ul style="list-style-type: none"> - Τι τον/την ενδιαφέρει; Έχει κάποια ιδιαίτερα ενδιαφέροντα; - Με τι παίζει; Εμφανίζει κάποια (αναδυόμενα) νευροδιαφορετικά χαρακτηριστικά παιχνιδιού; - Μπορεί να ολοκληρώσει παζλ/δραστηριότητες ταξινόμησης/αντιστοίχισης; - Ενδιαφέρεται για γράμματα/αριθμούς; - Ασχολείται με τη γραφή (δημιουργία σημαδιών και μουτζούρων, γραμμών, απλών σχημάτων) - Παίρνει ρίσκα στο παιχνίδι του/της; Εμφανίζει στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων;	
Δυνατότητες	Διαφορές/Ανάγκες
Τι έχει γίνει μέχρι σήμερα και τι αντίκτυπο είχε; <ul style="list-style-type: none"> - Καταγράψτε τυχόν παρεμβάσεις και στρατηγικές που χρησιμοποιήθηκαν.	

Όνομα παιδιού

Ημερομηνία:

Επαγγελματίες που έχουν εργαστεί με το παιδί; (Λογοθεραπεία, Εργοθεραπεία, Αναπτυξιακός Ψυχολόγος)

Άλλες σημειώσεις συμπεριλαμβανομένου του ιστορικού του παιδιού

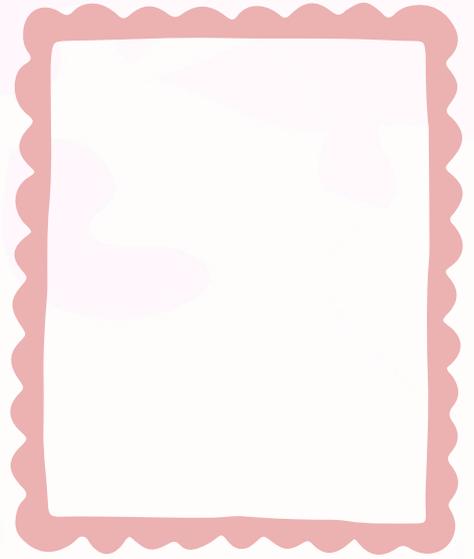
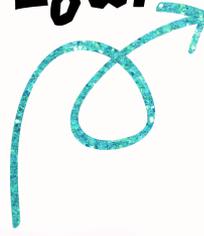
- Ποια είναι τα επόμενα βήματα;

Συμπεριλάβετε την άποψη των γονέων, των επαγγελματιών και του ίδιου του παιδιού.

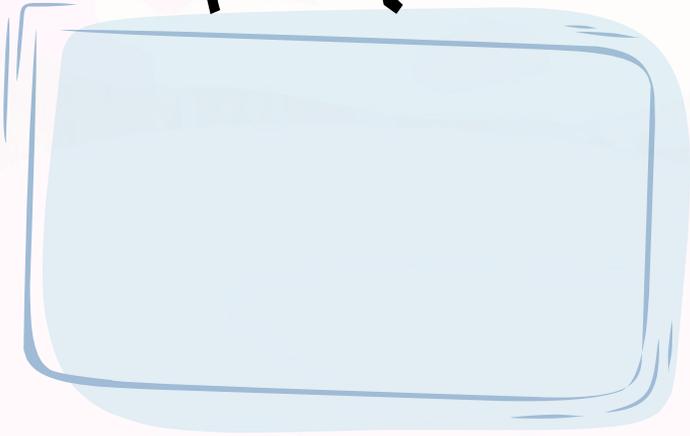
Προφίλ μαθητή

Εγώ!

Τι μου αρέσει:

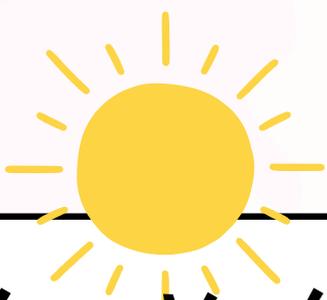

Τα δυνατότά μου σημεία:

Πως μπορείς να με υποστηρίξεις:

Μία καλή μέρα...

Μία κακή μέρα...

Τι χρειαζόμαστε για περισσότερες καλές μέρες...

Τι πηγαίνει καλά:

Τι δεν πηγαίνει καλά:

Για το παιδί:

--	--

--

Για την οικογένεια:

--	--

--

Για το σχολείο:

--	--

--

Τι αλλαγές μπορούμε να κάνουμε;

--

Επικοινωνία

- Πώς επικοινωνώ; (πχ χρήση προφορικού λόγου σε επίπεδο λέξης/ πρότασης, με χειρονομίες και εκφράσεις προσώπου)
- Χρησιμοποιώ και κατανοώ αντικείμενα αναφοράς;
- Χρησιμοποιώ σύμβολα ή εικόνες ως μορφή επικοινωνίας;
- Τι χρειάζομαι για να καταλάβω καλύτερα τις οδηγίες ή τα μηνύματα;

Όνομα

Δεξιότητες Ανεξαρτησίας

- Πώς τρώω (αν τρώω μόνος/η μου, αν χρησιμοποιώ κουτάλι/πιρούνι/μαχαίρι, αν χρειάζομαι βοήθεια);
- Πώς πίνω (ποτήρι, καλαμάκι, μπουκάλι);
  - Πώς χρησιμοποιώ την τουαλέτα;
  - Χρειάζομαι βοήθεια με την ένδυση/ απόδυση;
- Πώς μετακινούμαι στον χώρο (μόνος/η, με βοήθεια, με εξοπλισμό);

Συναισθηματική ρύθμιση

- Τι χρειάζομαι για να νιώθω ασφαλής;
- Ποια είναι τα προειδοποιητικά σημάδια ότι δυσκολεύομαι;
  - Τι με βοηθάει να ρυθμιστώ;
  - Τι μπορεί να με απορρυθμίσει;
- Πώς δείχνω ότι ξαναβρίσκω την ηρεμία μου;

Τα ενδιαφέροντά μου

Αγαπημένα παιχνίδια,
δραστηριότητες και
ενδιαφέροντα

Τι δεν μου αρέσει

Πράγματα που δεν μου
αρέσουν, με φοβίζουν ή
που έχω ευαισθησία

Πως να με υποστηρίξεις

- Έχω σημαντικές ρουτίνες μέσα στη μέρα μου;
- Τι προγράμματα κάνω (πχ Bucket Time, ενταντική αλληλεπίδραση, εργο/λογοθεραπεία);
- Έχω έναν ασφαλή χώρο για αυτορύθμιση / χρειάζομαι συχνά διαλείμματα κίνησης;
  - Αλλεργίες ή φαρμακευτική αγωγή

Επικοινωνία

Δεξιότητες Ανεξαρτησίας

Όνομα

Συναισθηματική ρύθμιση

Τα ενδιαφέροντά μου

Πως να με υποστηρίξεις

Τι δεν μου αρέσει